בהמתך דדברות הראשונות כל״ל. לא מצינו ליה כלל ופרט המרובתקים זה מזה לאחרונות ולאמצעות אדא מילתא היא דזכור ושמור בדבור אחד נאמרו [ר״ה ס. שבועות כ:]: **ואימא** מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא. תימה [לא״כ] פרט ל״ל דבכלל בהמתך נמי כתיב ועוד כשאומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ועופות בכלל הימי ס״ד לאתרנו עופות לימא דבכלא גופיה ממעט להו: **פרי מפרי** וגדולי קרקע. הכא משמע דנקר ולאן אקרי גדולי קרקע ומימה דנפ״ק דקדושין (דף ח.) גבי הענקה אמר דאי כתב רחמנא גורן ה״א גדולי קרקע אין בעלי חיים לא כתב רחמנא אלא מאי ולא״ל דלענין דבר היוצא ממש מן הארץ לא חשיב בהמה גדולי קרקע ואין להאריך כאן יותר.

הא שור שהוא פקח פטור אמר ר׳ ירמיה לא מבעיא קאמר לא מבעיא שור שהוא פקח דחייב אבל שור חרש שוטה וקטן אימא חרשותו גרמה לו קטנותו גרמה לו וליפטר קמ״ל א״ל רב אחא לרבינא והתניא נפל לתוכו בר דעת פטור מאי לאו שור בר דעת א״ל לא אדם אלא מעתה אדם בן דעת הוא דפטור הא לאו בן דעת הוא דחייב שור ולא אדם כתיב אלא מאי בן דעת מין בן דעת א״ל והתניא נפל לתוכו שור בן דעת פטור אלא אמר רבא [א]שור והוא חרש שור והוא שוטה שור והוא קטן דוקא אבל שור והוא פקח פטור מאי טעמא דבעי ליה עיוני ומיזל תניא נמי הכי [ב]נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור: **מתני׳ אחד שור ואחד כל בהמה [ג]לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני [ד]ולתשלומי כפל [ה]ולהשבת אבידה [ו]לפריקה [ז]לחסימה [ח]ולשבת [ט]וכן [י]חיה ועוף כיוצא בהן א״כ למה נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהווה: **גמ׳** לנפילת הבור [א]כסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כדאמרן להפרשת הר סיני [ב]אם בהמה אם איש לא יחיה [ג]וחיה בכלל בהמה הויא אם לרבות את העופות לתשלומי כפל כדאמרינן [ד]על כל דבר פשע כלל כל דבר פשיעה להשבת אבידה [ה]לכל אבדת אחיך לפריקה יליף חמור חמור משבת [ו]לחסימה יליף שור שור משבת לכלאים אי כלאים דחרישה יליף שור שור משבת אי כלאים דהרבעה יליף בהמתך בהמתך משבת וגבי שבת מנלן דתניא ר׳ יוסי אומר משום ר׳ ישמעאל בדברות הראשונות נאמר [ה]עבדך ואמתך ובהמתך ובדברות האחרונות נאמר [ו]ושורך וחמורך וכל בהמתך והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו ולמה יצאו לומר לך מה שור וחמור האמור כאן חיה ועוף כיוצא בהן אף כל חיה ועוף כיוצא בהן אימא בהמה דדברות הראשונות כלל שורך וחמורך דדברות האחרונות פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא אמרי וכל בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא [ז]אבל עופות לא אמרי א״כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור ה״א קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור ה״א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא כתב רחמנא שור אלא וכל בהמתך ריבויא הוא וכל היכא דכתב רחמנא כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט דתניא [ח]ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך בכלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ׳מה הפרט מפורש פרי מפרי וגדולי קרקע אף כל פרי מפרי וגדולי קרקע אמרי בכל כללא כל ריבויא איבעית אימא כל נמי כללא הוא מיהו האי כל דהכא ריבויא הוא מדהוה ליה למכתב ובהמתך כדכתיב בדברות הראשונות וכתב וכל בהמתך ש״מ ריבויא השתא דאמרת כל ריבויא הוא בהמתך דדברות הראשונות ושור וחמור דדברות האחרונות ל״ל אמרי שור לאגמורי שור שור לחסימה חמור לאגמורי חמור חמור לפריקה בהמתך לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים אי הכי אפילו אדם ליתסר אלמה תנן [ט]אדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך אמר רב פפא [י]פפונאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא [יא]למען ינוח עבדך ואמתך כמוך להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר: שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב ובדברות האחרונות נאמר

הא שור וזוא פקח פטור. נתמיה: **מין כן דעת.** היינו אדם ואפי׳ הוא שוטה מין כן דעת הוא: **שור חרש שוטה וקטן.** שור שהוא חרש או שוטה או קטן או קומה או מהלך בדרך בגילה ואפילו הוא פקח: **מתני׳ ולהפרשת הר סיני.** אם בהמה אם איש כתיב [א] ואנן מרבינן חיה ועוף בגמרא: **ולתשלומי כפל.** ואע״ג דכתיב [ב] משור ועד חמור שאר בהמה וחיה מרבינן בגמ׳ וכן בכולהו: **לפריקה.** עזוב תעזוב עמו (שמות כג): **לכלאים.** דהרבעה אע״ג דכתיב [ג] בהמתך לא מרבינן כלאים הוי נמי חיה ועוף בכלל כדיליף בגמרא וכן לענין כלאים דהתנהה לא מחרוש בשור וחמור [ד]: **בשוה.** בדבר הרגיל להיות: **גמ׳ חיה בכלל בהמה.** דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו וכתיב בחיה אל ובני (דברים יד): **לתשלומי כפל על כל דבר פשע על שור כו׳ כל דבר פשיעה.** ואפי׳ דבר שאין בו רוח חיים בפרק מרובה (לקמן סב:): **משכם.** דכתיב שורך וחמורך וכל בהמתך (דברים ה): **יליף בהמתך בהמתך משכם.** מה להלן חיה ועוף בכלל כדמפרש לקמי׳: **בדברות הראשונות נאמר בהמתך.** ולא נאמר בהן שור וחמור ובדברות האחרונות הוסיף להזכיר שור וחמור: **והלא.** אף הן בכלל כל בהמתך האמור בלידן הוי: **מה שור וחמור דאמור כאן חיה ועוף כיוצא בהן.** ולקמיה מפרש טעמא מוכל דמשמע ריבוי: **אף כל.** מקום שנאמר שור וחמור כגון פריקה [ה] וחסימה [ו] ודומין להן חיה ועוף כיוצא בהן: **נכתוב רחמנא חד פרטא.** ודרשינן כל דהמי ליה משני לדידן מדכתב לידן אם אינו ענין לדבר שנבלתו מטמא תנהו לענין עופות דהמי לפרטא חד לד דהוו בעלי חיים דכתיב: **כתב רחמנא שור.** הלא אנטרין דהא קדוש הוא בבכורה ומתמור קאמי תנהו לענין סוסים וגמלים דהמי לפרטא משני לדידן נבלתו מטמא **ובעלי חיים הן אכל עופות לא: ריבויא הוא.** ולא מדרש בכלל ופרט וריבה הכל: **פרי מפרי.** ולד מולד יין מענבים ושכר מתמרים למעוטי כמהין ופטריות ומים ומלח דאינו פרי מפרי וגדולי קרקע למעוטי דגים שאינן נקמין בכסף מעשר: **השתא דאמרת כל ריבויא הוא.** ואפי׳ עופות למה לי דפרט בהמה ושור וחמור: **מי הכי.** דכלאים משכח ילפינן: **אדם נמי ליפסר.** למשוך בקרון עם הבהמה דהא גבי שבת מחסר בבהמה דכתיב [ד] ובגדך ואמתך ובהמתך: **פפונאי.** גבי פפונאי שם מקום: **רב אחא בר יעקב.** מפפונאי היה דאמרינן בהשותפין (כ״ב דף טז.) דרש רב אחא בר יעקב מפפונאי דשטן ופגיעה לשם שמים נתכוונו: **להנחה הקשתיו.** עכב ואמה לבהמה אכל לא לענין איסור אחר: נאמר

עין משפט נר מצוה

עמ א מיי׳ פי״ב מהל׳ נזקי ממון הלכה טז ועי׳ בהגהות ומ״מ סמג עשין קח טור״מ ח״מ סי׳ תי פעיף יט:

צ ב מיי׳ שם הלכה ח סמג שם טור״מ שם שם:

צא ג מיי׳ פי״ח מהל׳ גניבה הלכה ו:

צב ד מיי׳ פי״ד מהל׳ מכירה הל׳ ח טור״ע ח״מ סי׳ רעג פעיף ח:

צג ה מיי׳ פי״ג מהל׳ גזלה הלכה ח סמג עשין פ טור״ע ח״מ סי׳ רנב פעיף ח:

צד ו מיי׳ פי״ג מהל׳ שכירות הל׳ ב סמג לאוין קפד טור״ע ח״מ סי׳ שלח פעיף ב:

צה ז מיי׳ פי״ט מהל׳ גזלה הל׳ ח סמג לאוין רפא טור״ע יו״ד סי׳ רלז פעיף ח ופעיף י:

צו ח מיי׳ פי״ב מהל׳ שכירות הלכה ח טור״ע ח״מ סי׳ שה פעיף ח:

צז ט מיי׳ שם ומגיד שם טור״ע יו״ד סי׳ רלז פעיף ח י:

צח י מיי׳ פי״ז מהל׳ מעשר שני הלכה ג סמג עשין קלו:

צט כ מיי׳ פי״ט מהל׳ גזלה הלכה י סמג לאוין רפא טור״ע יו״ד סי׳ רלז פעיף טז:

מוסף רש״י

אף כל חיה ועוף וכיוצא בהן. וכן שור שנגח את האדם, דכתיב (שמות כא) השור יסקל, וגמרינן בגזרה שוה שור שור משכם לעשות כל בהמה חיה ועוף כשור (ברכות כז. ע״ש). פרי מפרי. עגל עולה מאמו וכן שה, וענבים מחלנים שזרעין החלנים (שרובין כז:) ולד מולד וגפן מחרגן, למעוטי מים ומלח וכמהין ופטריות (לקמן סג.). וגדולי קרקע. שמלן מוסין וגדלין מן הקרקע (שרובין כז:) למעוטי דגים (לקמן סג.), אדם מותר עם כולן. עם כל הבהמות, לחרוש ולמשוך. שלא אסרה תורה אלא שני מיני בהמה יחד, כעין שור וחמור, ומשנה זו במסכת כלאים (שבת נד.). פפונאי. מלמדים שכפפונא, ומנו רב אחא בר יעקב. שהיה דר בפפונא כדאמר בהשותפין (שם.) גבי שטן ופגיעה לשם שמים נתכוונו דרשה רב אחא בר יעקב בפפונא אחא שטן ופגיעה אחרעיה (קדושין לה.).

מסורת הש״ס

א) לעיל נב., ב) [בריתות כח:], ג) [לעיל יח: יט״ן], ד) [כ״מ פט.], ה) [לקמן סב., ו) [שם, מיר לה: עילוכין מ:], ז) כלאים פ״ח מ״ו [שבת נד.], ח) [קידושין לה.], ט) [שמות יט], י) [שם כג], כ) [ויקרא יט], ל) [דברים כג], מ) [שמות כג], נ) [דברים כה], ס) [שמות כ], ע) רש״ל, פ) [פי׳ תוס׳ שבת שם: ותוספות כתובות פ. ד״ה מפקין].

תורה אור השלם

1. כְּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לְבָעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ: שמות כא לד
2. לֹא תִגֹּנֹב וְגַם כִּי סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ יָרֹה יִיָּרֶה אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה בַּמֹּשֵׁךְ הַיֹּבֵל הֵמָּה יַעֲלוּ בָהָר: שמות יט יג
3. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שָׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח
4. וְכֵן תַּעֲשֶׂה לַחֲמֹרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׂמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ אֲשֶׁר תֹּאבַד מִמֶּנּוּ וּמְצָאתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם: דברים כב ג
5. יוֹם הַשִּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ: דברים ה יג
6. יוֹם הַשִּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ: שמות כ ט
7. וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: דברים יד כו

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com